

Rechtsonzekerheid na SIL/Agora: asymmetrische forumkeuzes in de contractspraktijk en legal opinions

Mr. dr. P. Sluijter, mr. B.J.T. Wanders en mr. dr. M. Zilinsky*

1. Inleiding

Is een asymmetrische forumkeuze geldig onder artikel 25 Brussel I-bis?¹ Het beantwoorden van deze vraag is niet eenvoudiger geworden sinds het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU) op 27 februari 2025 naar aanleiding van enkele prejudiciële vragen van de Franse Cour de Cassation. Deze vragen waren gerezen in het bevoegdheidsgeschil tussen een Franse partij (Agora SARL) en een Italiaanse partij (Società Italiana Lastre/SIL).² Zoals blijkt uit de tientallen artikelen, blogposts en annotaties heeft het arrest veel stof doen opwaaien.³ In dit artikel bespreken wij de hoofdbreken waartoe dit arrest in de financierings- en opiniepraktijk heeft geleid en delen wij onze visie op hoe de opinies en kwalificaties kunnen luiden voor de mogelijke forum-

keuzevarianten.⁴ Wij gaan daarbij kort in op de asymmetrische forumkeuze, gevolgd door het toetsingskader voor de Nederlandse rechter en een korte analyse van het SIL/Agora-arrest.

143

2. De asymmetrische forumkeuze in praktijk

2.1 De asymmetrische forumkeuze

De asymmetrische forumkeuze wordt doorgaans gebruikt om het entameren van een procedure voor een van de contractspartijen te beperken tot één bevoegd gerecht, terwijl de andere contractspartij haar handen vrij houdt om ook elders een procedure te starten. Dergelijke forumkeuzes vindt men vaak terug in bijvoorbeeld financierings- of handelsovereenkomsten, in rechtsverhoudingen die veelal gekenmerkt zijn doordat een van de partijen een dominante positie heeft. Deze partij wil ervoor zorgen dat haar wederpartij eventuele vorderingen slechts voor één, voor haar gunstig, gerecht kan brengen en zelf de mogelijkheid houden om elders in rechte op te treden. Bijvoorbeeld de jurisdictie waarin zij het makkelijkst verhaal kan halen op vermogensbestanddelen van de wederpartij. In de praktijk leiden asymmetrische forumkeuzes in Nederland niet vaak tot ingewikkelde bevoegdheidsdiscussies. Uit de weinige uitspraken hierover blijkt dat de Nederlandse rechter geen moeite heeft met het aannemen van bevoegdheid

* Mr. dr. P. Sluijter is advocaat bij Houthoff. Mr. B.J.T. Wanders is advocaat bij Houthoff. Mr. dr. M. Zilinsky is als adviseur verbonden aan Houthoff en universitair hoofddocent internationaal privaatrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam. De auteurs willen Josephien Homburg (*associate* bij Houthoff) bedanken voor haar hulp bij het jurisprudentie- en literatuuronderzoek tijdens het schrijven van dit artikel.

1 Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, PbEU 2012, L 351/1 ('Brussel I-bis').

2 HvJ EU 27 februari 2025, C-537/23, ECLI:EU:C:2025:120, RvdW 2025/951 (SIL/Agora). Deze uitspraak wordt in de commentaren ook als 'Lastre' aangeduid.

3 Zie bijv. S.A. Kruisinga, Bb 2025/25; B.J. van het Kaar, WPNR 2025/7504; M. Hetterscheidt onder JBPr 2025/33; M. Zilinsky onder JOR 2025/150.

4 In deze bijdrage beperken wij ons tot asymmetrische forumkeuzes waarin overheidsrechters in meer dan één jurisdictie worden aangewezen. Asymmetrie binnen jurisdicties en arbitrage blijven buiten beschouwing.

op basis van een asymmetrische forumkeuze.⁵ Hierna lichten wij het tot nu toe toegepaste toetsingskader voor de Nederlandse rechter toe en staan wij stil bij de vraag of dit vanwege de SIL/Agora-uitspraak is gewijzigd.

2.2 Het toetsingskader voor de Nederlandse rechter

De Nederlandse rechter toetst zijn internationale bevoegdheid ambtshalve.⁶ Een ambtshalve onderzoek naar het bestaan van een forumkeuzebeding wordt echter niet verricht. De beoordeling van zo'n beding komt slechts aan de orde indien een der partijen beroep daarop doet. Afhankelijk van het geschil past de Nederlandse rechter een van de verschillende regelingen toe om vast te stellen of hij bevoegd is tot kennisneming van het geschil. Aan de hand van welke regeling de geldigheid van zo'n beding wordt bepaald, hangt vooral af van twee factoren. Dit zijn ten eerste het land waarvan de rechter is gekozen, en ten tweede de woon- c.q. vestigingsplaats van partijen die dat beding zijn overeengekomen. In handelsgeschillen spelen hier vooral⁷ vier regelingen een rol: de Verordening Brussel I-bis, het Verdrag van Lugano,⁸ het Haags Forumkeuzeverdrag⁹ en artikel 8 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv).

2.3 Brussel I-bis en Verdrag van Lugano

Brussel I-bis bevat in artikel 25 een regeling voor de beoordeling van de geldigheid van een forumkeuze. Deze regeling geldt indien partijen, ongeacht hun woonplaats, een rechter in een EU-lidstaat tot beslechting van de tussen partijen gerezen geschillen hebben aangewezen.¹⁰ Het Verdrag van Lugano bevat in artikel 23

een vergelijkbare regeling, die van toepassing is indien partijen een rechter in een verdragsstaat aanwijzen én een der partijen in een verdragsstaat/niet-EU-lidstaat is gevestigd. Aangezien alle lidstaten aan het Verdrag van Lugano zijn gebonden,¹¹ betekent dit dat een aanwijzing van een rechter in een EU-lidstaat tevens tot toepassing van het Verdrag van Lugano kan leiden. Welke regeling de geldigheid van het forumkeuzebeding in zo'n geval beheerst, moet aan de hand van artikel 64 lid 2 sub a Verdrag van Lugano worden beoordeeld. Het Verdrag van Lugano heeft voor de Nederlandse rechter voorrang indien een Lugano-verdragsstaat die geen EU-lidstaat is (IJsland, Zwitserland of Noorwegen) bij het forumkeuzebeding is betrokken, hetzij doordat de rechter van zo'n staat wordt aangewezen, hetzij doordat een der partijen in zo'n staat is gevestigd.¹²

De aanwijzing van de rechter onder beide regelingen moet voldoen aan de doelstellingen van voorspelbaarheid, voorzienbaarheid en nauwkeurigheid. Uit de rechtspraak van het HvJ EU blijkt dat de aanwijzing van de rechter in het land waar 'een vervoerder zijn hoofdvestiging heeft', of de aanwijzing van 'de rechtbanken van Parijs' voldoende nauwkeurig is.¹³ Het beding moet objectieve elementen bevatten waarover partijen overeenstemming hebben bereikt voor de keuze van het gerecht of de gerechten waaraan zij hun ontstane of toekomstige geschillen willen voorleggen. Dit betekent dat partijen bij een forumkeuzebeding niet een specifiek gerecht of specifieke gerechten in een EU-lidstaat of verdragsstaat behoeven aan te wijzen. Uit de tekst van artikel 25 Brussel I-bis alsmede artikel 23 Verdrag van Lugano blijkt dat een forumkeuzebeding exclusief is, in de zin dat partijen hebben bedoeld alle andere rechters uit te sluiten, tenzij partijen iets anders zijn overeengekomen.

2.4 Haags Forumkeuzeverdrag

Anders dan de regeling in Brussel I-bis en in het Verdrag van Lugano bevat het Haags Forumkeuzeverdrag (HFV) slechts een regeling in burgerlijke en handelszaken voor de beoordeling van de geldigheid van een exclusief forumkeuzebeding voor de rechter van een staat die aan dit verdrag is gebonden. Een forumkeuzebeding is ingevolge artikel 3 HFV exclusief, tenzij de partijen uitdrukkelijk anders hebben bepaald. Alle EU-lidstaten zijn aan dit verdrag gebonden, maar voor zuiver intra-EU-gevallen, dat wil zeggen in de gevallen waarbij de partijen in een EU-lidstaat (dan wel in verschillende EU-lidstaten) zijn gevestigd en de rechter van een EU-lidstaat wordt aangewezen, wijkt het verdrag voor Brussel I-bis. Inge-

- 5 Zie bijv. Rb. Amsterdam 4 oktober 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:7282, r.o. 4.2-4.3, waarin de rechtbank oordeelde dat de volgende asymmetrische forumkeuze niet in strijd was met art. 25 Brussel I-bis: 'The Purchaser irrevocably submits to the jurisdiction of the Courts of Amsterdam in The Netherlands for the purposes of any legal action or proceedings arising out of or in connection with any Order and/or these Conditions. The foregoing submission is made for the benefit of NIKE from time to time and will not affect the right of NIKE to initiate Proceedings in any other jurisdiction.' Zie daarnaast tussen 2010 en nu slechts: Hof Amsterdam 16 november 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BO4077; HR 27 mei 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP8689; Hof 's-Hertogenbosch 17 september 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:4274; Rb. Rotterdam 22 juli 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:5293, NIPR 2015/436; Rb. Rotterdam 7 oktober 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:7164; Hof Arnhem-Leeuwarden 9 februari 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:986, NIPR 2016/200; Rb. Amsterdam 15 november 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:7521; Rb. Overijssel 19 juli 2023, ECLI:NL:RBOVE:2023:2969.
- 6 HR 14 april 2017, ECLI:NL:HR:2017:694, NJ 2017/418, m.nt. L. Strikwerda (Zürich/LAG).
- 7 Naast deze vier algemene regelingen zijn er nog specifieke regelingen die hier onbesproken worden gelaten, zoals het CMR, dat voor wegvervoer een afwijkende rechtsmachtregeling kent.
- 8 Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, PbEU 2007, L 339/3.
- 9 Verdrag inzake bedingen van forumkeuze, 's-Gravenhage, 30 juni 2005, Trb. 2009/31.
- 10 Zoals zeer recent nog bevestigd in HvJ EU 9 oktober 2025, C-540/24, ECLI:EU:C:2025:766 (Cabris Investments/Revetas Capital Advisors), waarin twee Engelse partijen een forumkeuze voor de rechter in Oostenrijk hadden gemaakt. Zie over het toetsingskader bij forumkeuzebedingen en het internationaliteitsvereiste ook J.A. van der Weide, Het 'internationaliteitsvereiste' en forumkeuzebedingen onder de verordening Brussel I bis, ORP 2025/6, p. 13 e.v.

- 11 Besluit van de Raad van 27 november 2008 inzake de sluiting van het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, PbEU 2009, L 147/1.
- 12 HvJ EU 24 november 2022, C-358/21, ECLI:EU:C:2022:923, NJ 2023/22, m.nt. A.J. Berends; JOR 2023/22, m.nt. M. Zilinsky; JBPR 2023/37, m.nt. B.F.L.M. Schim (Tilman/Unilever).
- 13 HvJ EG 9 november 2000, C-387/98, ECLI:EU:C:2000:157, NJ 2001/599, m.nt. P. Vlas (Coreck Maritime/Handelsveem); HvJ EU 7 juli 2016, C-222/15, ECLI:EU:C:2016:525, RvdW 2016/1091 (Höszig/Alstom).

volge artikel 26 lid 6 sub a HFV geldt het verdrag indien bij het forumkeuzebeding een rechter in een verdragsstaat wordt aangewezen (dus ook een rechter van een EU-lidstaat) en een der partijen bij het beding verblijfplaats heeft in een staat die geen lidstaat van de EU is.

2.5 Artikel 8 Rv

Valt een forumkeuzebeding niet onder het toepassingsbereik van de hiervoor genoemde internationale instrumenten, dan wordt de geldigheid daarvan in handelsgeschillen door de Nederlandse rechter in beginsel beoordeeld aan de hand van artikel 8 Rv. Gezien de voorrang van de internationale instrumenten, alsmede het feit dat artikel 25 Brussel I-bis ongeacht de woonplaats van de partijen geldt, komt in burgerlijke en handelszaken weinig belang toe aan artikel 8 lid 1 Rv. Het aanwijzen van de Nederlandse rechter betekent immers het aanwijzen van een rechter in een EU-lidstaat. Wijzen partijen in een exclusief forumkeuzebeding een rechter in een derde land aan, dat wil zeggen een land dat niet aan enig ter zake geldend instrument is gebonden, om kennis te nemen van de tussen hen gerezen geschillen, dan geldt artikel 8 lid 2 Rv en is de Nederlandse rechter ingevolge deze bepaling in beginsel onbevoegd.

3. SIL/Agora en de kritiek daarop

3.1 SIL/Agora: feiten en de procedure

Het in Italië gevestigde SIL en het in Frankrijk gevestigde Agora zijn overeengekomen dat het gerecht van Brescia (Italië) bevoegd is voor elk geschil dat voortvloeit of verband houdt met de tussen hen gesloten overeenkomst tot levering van bekledingspanelen. Daarnaast heeft uitsluitend SIL volgens dit beding het recht om tegen Agora te procederen voor een ander bevoegd gerecht in Italië of in het buitenland. In een door Agora tegen SIL voor de Franse rechter ingestelde vrijwaringsprocedure komt de geldigheid van dit forumkeuzebeding aan de orde. De Franse Cour de Cassation stelt prejudiciële vragen aan het HvJ EU over de verenigbaarheid van dit beding met artikel 25 Brussel I-bis.

De overwegingen in het eerste deel van het arrest leiden volgens ons niet tot problemen en zorgen ook voor uniformiteit: het HvJ EU overweegt dat de vraag of een forumkeuzebeding voldoende nauwkeurig en evenwichtig is, niet onder de materiële geldigheid daarvan valt, maar verordening autonoom moet worden bepaald onder Brussel I-bis. Het nationaal in te vullen begrip ‘materiële nietigheid’ van artikel 25 Brussel I-bis moet volgens het HvJ EU restrictief worden uitgelegd en moet slechts worden beperkt tot de algemene (ver)nietigheidsgronden van een overeenkomst, zoals wilsgebreken of handelingsonbekwaamheid.¹⁴ De formele geldigheid van

een forumkeuze moet worden vastgesteld aan de hand van de autonome criteria die in artikel 25 Brussel I-bis staan opgenomen. De onevenwichtigheid speelt hierbij geen rol, met uitzondering van de gevallen waarbij een sociaaleconomisch zwakkere partij is betrokken (artikel 25 lid 4 Brussel I-bis). Een beding moet voldoende nauwkeurig de objectieve elementen bevatten, zodat vastgesteld kan worden over welke rechter partijen wilsovereenstemming hebben bereikt. Deze objectieve elementen kunnen door de omstandigheden van het geval worden geconcretiseerd.

Het tweede deel van het arrest roept echter meer vragen op dan het beantwoordt. Wat betreft een asymmetrisch forumkeuzebeding overweegt het HvJ EU dat zo’n beding geldig is indien het beding voor de beslechting van geschillen tussen partijen voldoende precies meerdere gerechten aanwijst in meerdere EU-lidstaten, dan wel in staten die partij zijn bij het Verdrag van Lugano. Een dergelijk beding voldoet aan het nauwkeurigheidsvereiste, aldus het HvJ EU in punt 59. Wijst dit beding echter mede staten aan die noch EU-lidstaten zijn noch aan het Verdrag van Lugano zijn gebonden, zogenoemde ‘derde landen’, dan is het in strijd met het EU-recht. Volgens punt 60 van het arrest schendt de (mede-)aanwijzing van rechters in derde landen de doelstellingen van voorspelbaarheid, transparantie en rechtszekerheid, aangezien het EU-recht het niet toestaat om een bevoegde rechter aan te wijzen wanneer de aanwijzing eventueel afhankelijk is van de toepassing van het internationaal privaatrecht van derde landen.

3.2 Tussentijdse (korte) evaluatie van het arrest

Een asymmetrisch forumkeuzebeding is geldig indien hierin voldoende nauwkeurig gerechten in verschillende EU-lidstaten dan wel in staten die aan het Verdrag van Lugano gebonden zijn, zijn aangewezen.¹⁵ Is het beding te onnauwkeurig en/of bepaalt het beding dat ook een rechter in een derde land kan worden aangezocht, dan is het beding gezien de overwegingen in het SIL/Agora-arrest ongeldig.

Opmerkelijk genoeg vond het HvJ EU de casus en de door de Franse rechter gestelde rechtsvragen eenvoudig genoeg om zonder conclusie van een advocaat-generaal van het HvJ EU te beantwoorden. Het HvJ EU laat echter enkele fundamentele vragen onbeantwoord.

Ten eerste blijft onduidelijk of het ongeldige asymmetrische deel van het forumkeuzebeding ook het geldige symmetrische deel daarvan aantast, zodat het beding in zijn geheel ingevolge artikel 25 Brussel I-bis ongeldig is. Het HvJ EU overweegt dat een asymmetrisch forumkeuzebeding, met een symmetrisch deel waarbij

Punt 20 van de considerans Brussel I-bis voegt eraan toe dat onder dat recht mede het conflictenrecht moet worden begrepen. Ofschoon het HvJ EU deze overweging citeert, laat het juist deze toevoeging weg.

15 Het HvJ EU verwijst niet mede naar het HFV, omdat dit verdrag ingevolge art. 5 lid 1 HFV slechts voor exclusieve forumkeuzes voor de rechters uit de verdragsstaten geldt. Tot op heden hebben nog geen verdragsstaten gebruikgemaakt van de mogelijkheid om ingevolge art. 22 HFV door wederzijdse verklaringen ook asymmetrische forumkeuzes onder het toepassingsbereik van het verdrag te brengen.

14 Art. 25 lid 1 Brussel I-bis bepaalt dat de aangewezen rechter in de EU-lidstaat niet bevoegd is indien de (forumkeuze)overeenkomst krachtens het recht van die EU-lidstaat nietig is wat haar materiële geldigheid betreft.

de rechter in een EU-lidstaat exclusief wordt aangewezen, en een asymmetrisch deel waarbij een der partijen elk ander bevoegd gerecht kan aanzoeken, geldig is voor zover (1) hierbij de gerechten in lidstaten van de EU dan wel in verdragstaten van het Verdrag van Lugano worden aangewezen, (2) het de objectieve elementen bevat om de aangewezen bevoegde rechter aan te wijzen, en (3) niet in strijd is met artikel 25 lid 4 Brussel I-bis.¹⁶ De formulering door het HvJ EU en het gebruik van de woorden ‘voor zover’ zouden kunnen suggereren dat de drie cumulatieve voorwaarden ook het symmetrische deel van de forumkeuze raken. Dit zou de verstrekkende consequentie hebben dat een ongeldig asymmetrisch deel tot ongeldigheid van het forumkeuzebeding in zijn geheel leidt. De woorden ‘voor zover’ kunnen echter ook worden geïnterpreteerd als dat alleen de onnauwkeurige en ‘derdelandse’ elementen ongeldig zijn. In die tweede lezing blijft het deel van de forumkeuze dat wel aan de drie voorwaarden voldoet geldig.

Ten tweede rijst de vraag of het forumkeuzebeding waarin een rechter uit een derde land wordt aangewezen per definitie ongeldig is, ook als het volledig symmetrisch en exclusief is. Deze vraag wordt niet uitdrukkelijk door het HvJ EU geadresseerd.¹⁷ Het overweegt slechts dat een forumkeuzebeding alleen aan het nauwkeurighedsvereiste voldoet indien dit beding gerechten in lidstaten aanwijst. Een asymmetrisch deel van een forumkeuzebeding dat de aanwijzing van gerechten in een derde land mogelijk maakt, is in strijd met het EU-recht. De vraag is of deze overweging van het HvJ EU ook een symmetrisch exclusief forumkeuzebeding voor de rechter in een derde land raakt, nu dit beding niet onder het formeel toepassingsgebied van artikel 25 Brussel I-bis valt. Deze vraag rijst ingeval zo’n beding de bevoegdheid aan de rechter in een EU-lidstaat ontnemt die hem op basis van Brussel I-bis toekomt.

Tot slot liet het HvJ EU het oordeel over de nauwkeurigheid van de asymmetrische forumkeuze in kwestie (‘voor een ander bevoegd gerecht in Italië of in het buitenland’) over aan de Franse rechter. Die laatste vraag is inmiddels door de Franse rechter beantwoord. Op 17 september 2025 deed de Cour de Cassation na terugverwijzing van het HvJ EU uitspraak over de geldigheid van de forumkeuze in kwestie. Het hoogste Franse rechtscollège oordeelde dat de asymmetrische forumkeuze voldeed aan de vereisten van artikel 25 Brussel I-bis. Het overwoog dat de contractuele relatie tussen SIL en Agora geen nexus had met jurisdicties van derde landen, en dat de zinsnede ‘een ander bevoegd gerecht in Italië of in het buitenland’ daarom zo moest worden uitgelegd dat zij slechts naar bevoegde gerechten verwees van lidstaten dan wel in staten die partij zijn bij het Verdrag van Lugano.¹⁸ In drie andere zaken die wa-

ren aangehouden in afwachting van het arrest in de SIL/Agora-zaak deed de Franse rechter gelijksoortige uitspraken.¹⁹ De Franse rechter springt naar onze mening lichtzinnig om met het nauwkeurighedsvereiste, nu valt te betwijfelen of een dergelijke ruime formulering voldoende objectieve elementen voor de aangezochte rechter in een EU-lidstaat bevat om zijn bevoegdheid te beoordelen. Bovendien kan een contractspartij vermogensbestanddelen in een derde land hebben die aantrekkelijk zijn voor verhaal die aanleiding kunnen geven om in dat land te procederen, waarbij beslag op die goederen mogelijk ook bevoegdheid schept voor de rechter aldaar.²⁰ Waarom zou een dergelijke derdeland-rechter zichzelf niet als ‘bevoegd gerecht in het buitenland’ beschouwen?

4. Handvatten voor de contractspraktijk

4.1 Formulering van de asymmetrische forumkeuze

Zoals hiervoor uiteengezet, heeft het HvJ EU een bom gelegd onder verschillende types asymmetrische forumkeuzes en ook twijfel gezaaid over de geldigheid van andere types asymmetrische en symmetrische forumkeuzes. Een asymmetrische forumkeuze waarin de ene contractant wordt verplicht zich te wenden tot de Engelse rechter en de andere contractant vrij is om naast de Engelse rechter ook een rechter in een EU-lidstaat aan te zoeken, is mogelijk al strijdig met het ‘oordeel van het Hof. Totdat het HvJ EU zich nader heeft verklaard, doet men er daarom verstandig aan slechts asymmetrische forumkeuzes overeen te komen die aan alle – in de meest strikte zin geïnterpreteerde – SIL/Agora-voorwaarden voldoen, uiteraard tenzij partijen die onzekerheid bewust voor lief willen nemen. Slechts evident geldig is een asymmetrische forumkeuze waarin (1) als exclusief bevoegde rechter een rechter in een lidstaat van de EU wordt aangewezen, (2) de andere contractant slechts andere bevoegde rechters in lidstaten of Lugano-staten kan aanzoeken, (3) de andere bevoegde rechters met nauwkeurigheid zijn aangewezen, en (4) ook aan de andere ‘normale’ vereisten is voldaan (wilsovereenstem-

être interprétée comme renvoyant aux règles générales de compétence prévues par ce règlement et par cette convention, de sorte qu'elle satisfait à l'exigence de précision découlant de l'article 25 du règlement.' Nederlandse (machine)vertaling: 'In een contractuele relatie die geen objectieve band heeft met een staat die geen lid is van de Europese Unie en geen partij is bij het Verdrag van Lugano II, moet de clausule die een van de partijen toestaat zich tot een ander bevoegd gerecht te wenden, worden uitgelegd als een verwijzing naar de algemene bevoegdheidsregels van die verordening en dat verdrag, zodat zij voldoet aan het vereiste van nauwkeurigheid van artikel 25 van de verordening.'

16 Zie punt 76, alsmede het dictum van het SIL/Agora-arrest.

17 Vgl. Van het Kaar, WPNR 2025/7504, p. 403.

18 Arrest van de Cour de Cassation van 17 september 2025, cassatieberoep nr. 22-12.965, rov. 19: 'Dans une relation contractuelle ne présentant aucun lien objectif de rattachement avec un Etat à la fois non membre de l'Union européenne et non partie à la convention de Lugano II, la clause permettant à l'une des parties de saisir tout autre tribunal compétent doit

19 Arrest van de Cour de Cassation van 17 september 2025, cassatieberoep nr. 23-18.785; arrest van de Cour de Cassation van 17 september 2025, cassatieberoep nr. 22-24.034; arrest van de Cour de Cassation van 17 september 2025, cassatieberoep nr. 23-16.150.

20 Zoals ook Nederland het *forum arresti* (vreemdelingenbeslag) kent: art. 10 jo. art. 767 Rv.

ming, materiële geldigheid, regels ten aanzien van sociaaleconomisch zwakkere partijen zijn nageleefd, enzovoort). Een dergelijke forumkeuze zou kunnen luiden:

‘De rechtbank Amsterdam is bij uitsluiting bevoegd met betrekking tot enig geschil voortvloeiend uit deze overeenkomst, niettegenstaande het recht van uitsluitend partij A om een procedure te starten bij een ander gerecht dat bevoegdheid ontleent aan Hoofdstuk II, Afdelingen 1 en 2 van de Verordening (EU) 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken of Titel II, Afdelingen 1 en 2 van het Verdrag van Lugano betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.’²¹

Hangende de door het Hof gecreëerde onduidelijkheid is dit niet het meest bevredigende advies. De gewenste vrijheid om forumkeuzes volledig naar de wens van partijen te kunnen opstellen is er immers niet. Het is wel een duidelijk en eenduidig advies. Anders is het voor advocaten in de opiniepraktijk die een legal opinion dienen op te stellen en zich daarbij geconfronteerd zien met asymmetrische forumkeuzes in reeds uitonderhandelde financieringsdocumentatie.

4.2 Formulering van opinies en kwalificaties

In de opiniepraktijk wordt doorgaans een legal opinion afgegeven op de geldigheid en/of afdwingbaarheid van diverse contractuele verplichtingen en zekerheden (gebaseerd op *assumptions* en genuanceerd met *qualifications*), waaronder vaak ook op de bindende werking van de forumkeuze voor de kredietnemer of een gelieerde partij die zekerheid stelt voor de kredietgever.²² De kredietnemer of daaraan gelieerde partij is meestal degene die gebonden is aan het exclusieve, symmetrische deel van de forumkeuze. Het HvJ EU had veel onzekerheid kunnen wegnemen door duidelijk te maken of het symmetrische deel van de forumkeuze zou worden aangetaast door een ongeldig asymmetrisch deel van de forumkeuze. In het licht van de feiten van het onderhavige geval en de aan het HvJ EU geadresseerde vragen van de Cour de Cassation is ook onduidelijk of de overwegingen uit het arrest met betrekking tot een forumkeuze voor de rechter van een derde land ook voor een exclusief forumkeuzebeding voor een dergelijke rechter gelden. Het SIL/Agora-arrest noopt ertoe dat in bepaalde gevallen van grote twijfel over de geldigheid van de forum-

keuze geen opinie op de bindende werking van de forumkeuze kan worden afgegeven. In andere gevallen noopt het SIL/Agora-arrest tot het opnemen van een kwalificatie (*qualification*) die de door het arrest ontstane rechtszekerheid adresseert en daarmee dus een nuance aanbrengt op de stelligheid van de opinie. Legal opinions bevatten vaak al de nodige kwalificaties, en in de praktijk bestaat veelal de wens om het aantal kwalificaties te beperken nu die immers afdoen aan de ‘hardheid’ van de opinie en bovendien papierwerk toevoegen. Het SIL/Agora-arrest leidt bij verschillende forumkeuzevarianten echter tot de noodzaak van een extra kwalificatie.

In het navolgende wordt per forumkeuzevariant een voorbeeldkwalificatie weergegeven die de rechtsonzekerheid naar aanleiding van het SIL/Agora-arrest adresseert.²³ Omdat doorgaans op Engelstalige financieringsdocumenten wordt geopinieerd, zullen ook de gebruikte voorbeelden Engelstalig luiden.

4.2.1 Scenario 1: hoofdgerecht in een EU/EVA-lidstaat²⁴ en alternatieve gerechten voldoende bepaald in de EU/EVA²⁵

De forumkeuze luidt bijvoorbeeld: ‘The court of Amsterdam has exclusive jurisdiction, notwithstanding the right of Party A to submit any dispute to other courts which have jurisdiction pursuant to the Brussels I Recast Regulation or the Lugano II Convention.’

Een dergelijke forumkeuze voldoet aan de vereisten die in het voornoemde arrest zijn gesteld. Hierop kan onzes inziens onverkort worden geopinieerd. Een dergelijk forumkeuzebeding is geldig.

4.2.2 Scenario 2: hoofdgerecht in een EU/EVA-lidstaat en alternatieve gerechten niet voldoende bepaald, maar wel in de EU/EVA

De forumkeuze luidt bijvoorbeeld: ‘The court of Amsterdam has exclusive jurisdiction, notwithstanding the right of Party A to submit any dispute to other courts within the EU.’

Een dergelijke formulering van de asymmetrie kan reeds tot bevoegdheidsperikelen leiden. Het is immers niet duidelijk of de aanwijzing van ‘other courts within the EU’ voldoet aan het nauwkeurigheidsvereiste. Uit de hiervoor besproken uitspraak van de Franse Cour de Cassation lijkt te volgen van wel, maar die beslissing was vrij casusspecifiek en het is de vraag of andere nationale rechters deze lijn zullen volgen. Daarnaast (zoals in paragraaf 3.2 besproken) volgt uit het arrest niet wat het gevolg is van de ongeldigheid van het asymmetrische gedeelte voor het symmetrische gedeelte van de

21 De volledige verwijzing naar de genoemde regelingen is in de praktijk gangbaar omdat hiermee alle onzekerheid omtrent de toepasselijkheid van deze regelingen wordt weggenomen. Een kortere formulering waarin de genoemde verordening en het verdrag zijn verkort tot bijv. ‘Brussel I-bis’ en ‘Lugano Verdrag’ is natuurlijk ook mogelijk.

22 Voor een toelichting op (de werking van) legal opinions in zijn algemeenheid zij verwezen naar J.M. Van Dijk, *Over Opinions: Handleiding voor het opstellen en beoordelen van Nederlandsrechtelijke legal opinions*, (diss. Amsterdam UvA), Den Haag, Boom Juridische uitgevers 2016, en tevens de 2de herziene druk uit 2024 die onder meer ingaat op de wijzigingen in forumkeuze-opinies sinds Brexit.

23 Dit artikel adresseert niet afzonderlijk het scenario waarin partijen een symmetrische, exclusieve forumkeuze maken voor een rechter in een EU/EVA-lidstaat (zoals beschreven in par. 2.2.1), aangezien een dergelijke forumkeuze buiten de scope van de hier behandelde problematiek valt.

24 EVA staat voor Europese Vrijhandelsassociatie. Liechtenstein is lid van de EVA, maar niet gebonden aan het hier relevante Verdrag van Lugano.

25 In de voorbeelden noemen wij het voor een contractant exclusief aangewezen gerecht steeds het ‘hoofdgerecht’ en de andere gerechten de ‘alternatieve gerechten’.

forumkeuze. Het arrest maakt mogelijk – hoewel dat vergezocht lijkt – dat een op basis van het symmetrische gedeelte van de forumkeuze aangezocht gerecht bevoegdheid afwijst omdat het asymmetrische gedeelte van de forumkeuze – hoewel rechters van een EU-lidstaat worden aangewezen – de nauwkeurigheidstoets niet doorstaat. Om dit scenario te ondervangen adviseren wij de volgende kwalificatie op te nemen indien wordt geopinieerd op de geldigheid en bindende werking van een dergelijke asymmetrische forumkeuze (Kwalificatie I²⁶):

‘It cannot be excluded that the submission by the Company to the jurisdiction of the [member state] courts, will not be recognized by a Dutch court as a consequence of the judgment of the Court of Justice of the European Union dated 27 February 2025 in the Società Italiana Lastre SpA (SIL)/Agora SARL case C-537/23, because following this judgment, it is unclear whether the consequence of any element of an agreement conferring jurisdiction being affected by virtue of not meeting the requirements from the judgment would be that any other element of that agreement conferring jurisdiction is affected as well.’

4.2.3 Scenario 3: hoofdgerecht in EU/EVA-lidstaat en alternatieve gerechten niet voldoende bepaald of in niet-EU/EVA-lidstaat

De forumkeuze luidt bijvoorbeeld: ‘The court of Amsterdam has exclusive jurisdiction, notwithstanding the right of Party A to submit any dispute to [any other competent court] of [the courts of the State of New York].’ In aanvulling op de onzekerheden die in scenario 2 nopen tot het kwalificeren van de rechtsmachtopinie, bevat scenario 3 een aanvullende complicerende factor: een gerecht uit een derde land wordt aangewezen als bevoegd gerecht. Het HvJ EU overweegt dat de aanwijzing van een gerecht uit een derde land per definitie in strijd is met Brussel I-bis.²⁷ Een aangezochte rechter in een EU-lidstaat die zijn bevoegdheid toetst op basis van Brussel I-bis heeft in elk geval met het asymmetrische deel van deze forumkeuze dus geen rekening te houden. Ook hier is niet duidelijk of het ongeldige asymmetrische gedeelte van de forumkeuze ook het symmetrische gedeelte, waarin in het voorbeeld geko-

zen is voor de rechtbank Amsterdam, aantast. Met andere woorden: stel dat Party A een Duitse bank is die voor de eigen Duitse woonplaatsrechter wordt gedaagd, dan is onduidelijk of die zich onbevoegd zal verklaren omdat Party A alleen in Amsterdam had mogen worden gedaagd conform de forumkeuze, of dat ook de exclusieve keuze voor Amsterdam wordt meegetrokken door de ongeldigheid van de rest van de forumkeuze. Naar onze mening kan in beginsel geen, althans geen volledige, rechtsmachtopinie worden afgegeven op een scenario 3-forumkeuze, althans niet zonder een kwalificatie die de opinie (vrijwel) zinledig maakt. Wij zien hier desondanks wel enige ruimte voor maatwerk in concrete gevallen, bijvoorbeeld als alleen op de afdwingbaarheid van het exclusieve deel van de forumkeuze door Party A jegens de wederpartij wordt geopinieerd – dan zou een kwalificatie als onder Scenario 2 mogelijk kunnen volstaan.

4.2.4 Scenario 4: hoofdgerecht in een derde land en alternatieve gerechten voldoende bepaald in de EU/EVA

De forumkeuze luidt bijvoorbeeld: ‘The courts of the State of New York have exclusive jurisdiction, notwithstanding the right of Party A to submit any dispute to other courts which have jurisdiction pursuant to the Brussels I Recast Regulation and/or the Lugano II Convention.’

Op deze forumkeuze kan worden geopinieerd. Daarbij dient evenwel rekening te worden gehouden met de mogelijkheid dat een van de partijen een rechter in een EU-lidstaat aanzoekt, deze rechter Brussel I-bis of het Lugano Verdrag toepast en concludeert in beginsel bevoegd te zijn op grond van bijvoorbeeld de woonplaats van de gedaagde (artikel 4 Brussel I-bis). De mogelijkheid bestaat dat de rechter van die EU-lidstaat vervolgens de forumkeuze ongeldig acht vanwege het symmetrische deel waarin een rechter in een derde land wordt aangewezen en Brussel I-bis geen expliciete uitzondering kent voor een derogerende forumkeuze voor een derdelandrechter. Om dit te ondervangen dient de volgende kwalificatie te worden opgenomen (Kwalificatie II):

‘To the extent that the Brussels I Recast Regulation or the Lugano Convention is applicable, it cannot be excluded that the submission by the Company to the jurisdiction of the [third party state] courts, will not be recognized by a Dutch court as a consequence of the judgment of the Court of Justice of the European Union dated 27 February 2025 in the Società Italiana Lastre SpA (SIL)/Agora SARL case C-537/23, because following this judgment, it is unclear whether an agreement conferring jurisdiction that confers jurisdiction on, on the one hand, a particular court in a third-party state and, on the other hand, other courts which would otherwise have jurisdiction pursuant to the Recast Enforcement Regulation, is valid, regardless of whether that agreement conferring jurisdic-

26 De formuleringen van de kwalificaties zijn opgenomen bij wijze van voorbeeld en houden geen rekening met rechtsontwikkelingen na datum van publicatie van dit artikel. De opiniepraktijk van Houthoff update haar opiniemodellen en de daarin opgenomen kwalificaties regelmatig en het kan daardoor voorkomen dat de formuleringen in de praktijk afwijken van de voorbeelden geformuleerd in dit artikel.

27 In punt 60 van de uitspraak overweegt het Hof: ‘Indien het betrokken forumkeuzebeding, voor zover daarin wordt verwezen naar een “ander bevoegd gerecht in het buitenland”, aldus moet worden uitgelegd dat het tevens één of meerdere gerechten aanwijst van één of meer staten die geen lidstaat van de Unie zijn, noch partij zijn bij het Lugano II-Verdrag, is dat beding in dat geval echter in strijd met de Brussel I bis-verordening. Dit forumkeuzebeding schendt dus de doelstellingen van de in de overwegingen 15 en 16 van die verordening gestelde doelstellingen van voorspelbaarheid, transparantie en rechtszekerheid, aangezien het Unierecht op zich niet toestaat om de bevoegde gerechten aan te wijzen wanneer deze aanwijzing eventueel afhankelijk is van de toepassing van regels van internationaal privaatrecht van derde landen.’

tion is governed by the laws of an EU member state or a third-party state.’

4.2.5 Scenario 5: hoofdgerecht in derde land en alternatieve gerechten ook in derdelanden

De forumkeuze luidt bijvoorbeeld: ‘The courts of the State of New York have exclusive jurisdiction, notwithstanding the right of Party A to submit any dispute to any other court.’

Hoewel partijen met een dergelijke forumkeuze niet beogen bij een rechter in een EU-lidstaat uit te komen, kan dit niet worden uitgesloten. Zo kan een dergelijke forumkeuze tussen partijen tot stand komen die in verschillende lidstaten van de EU zijn gevestigd. In het vervolg kan een der partijen in weerwil van de forumkeuze zich op basis van artikel 4 Brussel I-bis tot de rechter wenden in de EU-lidstaat van de vestiging van haar wederpartij. In deze procedure kan de geldigheid van het beding aan de orde komen. In een dergelijk geval kan niet worden uitgesloten dat de aangezochte rechter zijn bevoegdheid toetst op basis van het Unierecht. In dit geval is naar onze mening de volgende kwalificatie nodig (Kwalificatie III) om een rechtsmachtopinie te kunnen afgeven:

‘To the extent that the Brussels I Recast Regulation or the Lugano Convention is applicable, it cannot be excluded that the submission by the Company to the jurisdiction of the [third-party state] courts, will not be recognized by a Dutch court as a consequence of the judgment of the Court of Justice of the European Union dated 27 February 2025 in the Società Italiana Lastre SpA (SIL)/Agora SARL case C-537/23, because following this judgment, it is unclear whether an agreement conferring jurisdiction that confers jurisdiction on a particular court in a third-party state is valid, regardless of whether that agreement conferring jurisdiction is governed by the laws of an EU member state or a third-party state.’

4.2.6 Scenario 6: een exclusieve, symmetrische forumkeuze voor een rechter in een derde land

De forumkeuze luidt bijvoorbeeld: ‘The parties to this contract agree on exclusive jurisdiction of the courts of the State of New York for the settlement of disputes arising out of and in connection with this contract.’

Doorstaat een symmetrische, exclusieve forumkeuze voor een rechter in een derde land de toets van het SIL/Agora-arrest?²⁸ Wordt de rechter van een staat die partij is bij het HFV aangewezen, dan wordt de geldigheid van zo’n forumkeuzebeding in beginsel door dat verdrag beoordeeld. Denk bijvoorbeeld aan een forumkeuze voor de rechter in Londen (Verenigd Koninkrijk).²⁹ Voor zover een dergelijke forumkeuze niet onder dat verdrag valt, hetgeen bij de keuze voor de rechter in New York het geval is, zal de Nederlandse rechter in beginsel de geldigheid van die forumkeuze aan artikel 8 lid 2 Rv toetsen en zich op grond daarvan normaliter onbevoegd verkla-

ren. Er schuilt echter een onzekerheid in die gevallen waarin Brussel I-bis mogelijk van toepassing is. Bijvoorbeeld omdat de partij die zich op onbevoegdheid op grond van artikel 8 lid 2 Rv beroept woonplaats heeft in Nederland en daarmee ingevolge artikel 5 Brussel I-bis binnen het toepassingsgebied van Brussel I-bis wordt getrokken. Hetgeen het HvJ EU overweegt in punt 60 van SIL/Agora, dat weliswaar over asymmetrische forumkeuzes gaat, treft qua motivering evengoed symmetrische forumkeuzes voor derdelandrechtters. De geldigheid van deze forumkeuze is immers afhankelijk van de toepassing van het internationaal privaatrecht van een derde land, in dit geval van de deelstaat New York, waarvan de rechter als bevoegd tot kennisneming van de geschillen tussen partijen is aangewezen. Naar onze mening leidt een dergelijke extrapolatie naar symmetrische forumkeuzes tot ongewenste situaties.³⁰ Het bepalen van de rechtsmacht ingevolge dit beding is voorspelbaar en voorzienbaar. Het beding is transparant en voldoet aan het beginsel van rechtszekerheid. Tevens wordt de partijautonomie geëerbiedigd. Naar onze mening is het echter momenteel zelfs in dit scenario, waarin geen asymmetrische forumkeuze wordt gemaakt, nodig om een kwalificatie op te nemen voor het scenario waarin zonder die forumkeuze Brussel I-bis of het Verdrag van Lugano van toepassing zou zijn. Kwalificatie III zou in een dergelijk scenario volstaan.

4.2.7 Scenario 7: een niet-exclusieve, symmetrische forumkeuze voor een rechter in een lidstaat van de EU

Een dergelijke forumkeuze zou kunnen luiden als volgt: ‘Parties to the contract may submit any disputes arising out of this contract or related to this contract to the District Court of Amsterdam (Rechtbank Amsterdam) which has non-exclusive jurisdiction.’

Ingevolge artikel 25 lid 1 Brussel I-bis is een forumkeuze exclusief, tenzij de partijen anders zijn overeengekomen. Uit het gebruik van het woord ‘may’ in het forumkeuzebeding vloeit doorgaans al voldoende voort dat partijen de beslechting van de geschillen aan de niet-exclusieve bevoegdheid van de rechtbank Amsterdam hebben onderworpen, maar voor de duidelijkheid van het voorbeeld hebben we de non-exclusiviteit hier expliciet gemaakt. Doorstaat dit beding de toets van het SIL/Agora-arrest? Wij menen van wel. Een forumkeuzebeding is ingevolge punt 60 niet geldig indien het het adieren van een derdelandrechtter mogelijk maakt. In de geformuleerde forumkeuze lijkt dit wel het geval, aangezien een rechter in een derde land kan worden aangezocht, naast de aangewezen rechtbank te Amsterdam. Echter, wij menen dat punt 60 van het arrest aldus moet worden gelezen dat slechts een uitdrukkelijke exclusieve of niet-exclusieve aanwijzing van een derdelandrechtter in een forumkeuzebeding in strijd is met het EU-recht, omdat de geldigheid van zo’n aanwijzing afhankelijk is van het internationaal privaatrecht van het derde land. De rechtsmacht van de rechter in het derde land in het hier

28 Vgl. Zilinsky in JOR 2025/150.

29 Zie bijv. Van Dijk 2024, rn. 583-586.

30 Zilinsky onder JOR 2025/150 en Van het Kaar WPNR 2025/7504, p. 403.

behandelde scenario staat los van een aanwijzing in het forumkeuzebeding.

4.3 Erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse rechterlijke beslissing gewezen op basis van een asymmetrische forumkeuze na SIL/Agora

In de opiniepraktijk wordt doorgaans ook over de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in Nederland geopinieerd. Wij menen dat de impact van het SIL/Agora-arrest in dit kader zeer beperkt is.

a. Brussel I-bis

De erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in burgerlijke en handelszaken in de EU geschiedt ingevolge artikel 36 jo. artikel 39 Brussel I-bis automatisch. Het onder Brussel I-bis geldende vertrouwen in elkaars rechtspraak verbiedt de toetsing van de rechtsmacht van de rechter uit de EU-lidstaat van herkomst van de beslissing. Een uitzondering is, voor zover hier relevant, de toetsing van de bevoegdheid van de rechter uit de EU-lidstaat van herkomst in een zaak die onder beschermende bepalingen voor consumenten, werknemers en verzekeringnemers valt, indien de rechter zijn bevoegdheid op een forumkeuze heeft gebaseerd.³¹ Voor de commerciële financieringspraktijk en legal opinions is dit echter minder relevant.

b. Haags Forumkeuzeverdrag en Haags Vonnissenverdrag

Een beslissing gewezen door een op basis van een asymmetrische forumkeuze bevoegd geachte rechter van een door het Haags Forumkeuzeverdrag gebonden staat, is geen beslissing in de zin van het Haags Forumkeuzeverdrag.³² Zo'n beslissing is in Nederland voor erkenning en tenuitvoerlegging vatbaar indien deze staat partij is bij het Haags Vonnissenverdrag.³³ Anders dan dat het geval is onder Brussel I-bis, wordt onder dit verdrag de bevoegdheid van de rechter in staat van herkomst van de beslissing getoetst. Ingevolge artikel 5 lid 1 onder m van dit verdrag is een asymmetrische forumkeuze een door dit verdrag aanvaarde bevoegdheidsgrond. Dit leidt er dan ook toe dat indien een rechter in een bij dit verdrag aangesloten staat zich op basis van een asymmetrische forumkeuze bevoegd verklaart tot kennisneming van een tussen partijen gerezen geschil, de door hem gewezen beslissing in Nederland kan worden erkend en ten

uitvoer gelegd, mits aan de overige erkenningsvereisten van dit verdrag is voldaan.

c. Geen verdrag of verordening van toepassing: Gazprombank³⁴

Voor beslissingen van rechters van een derde land geldt dat een dergelijke beslissing bij gebreke van een ter zake geldende wettelijke of internationale regeling in Nederland ingevolge artikel 431 lid 1 Rv niet ten uitvoer kan worden gelegd. Op grond van artikel 431 lid 2 Rv kan het geding tussen partijen wel opnieuw bij de Nederlandse rechter aanhangig worden gemaakt. Strekt de vordering op de voet van artikel 431 lid 2 Rv tot veroordeling tot hetgeen de wederpartij in de buitenlandse beslissing is veroordeeld en wordt aan een viertal voorwaarden uit het Gazprombank-arrest voldaan, dan dient de Nederlandse rechter de gebondenheid van partijen aan deze beslissing tot uitgangspunt te nemen en is de vordering in beginsel toewijsbaar. De eerste voorwaarde is dat de bevoegdheid van de buitenlandse rechter op een bevoegdheidsgrond berust die naar internationale maatstaven algemeen aanvaardbaar is. Aangezien het HvJ EU in het SIL/Agora-arrest een asymmetrische forumkeuze onder voorwaarden toelaatbaar acht, en gezien de toelaatbaarheid van zo'n forumkeuze onder het Haags Vonnissenverdrag als geaccepteerde bevoegdheidsgrond, is het verdedigbaar dat een asymmetrische forumkeuze wordt aangemerkt als een bevoegdheidsgrond die naar internationale maatstaven algemeen aanvaardbaar is. Dit brengt naar onze mening dan ook mee dat een beslissing die gewezen is door een rechter die zijn rechtsmacht op basis van een asymmetrisch forumkeuzebeding heeft aangenomen, zelfs als een dergelijke forumkeuze niet aan de SIL/Agora-vereisten zou voldoen, in Nederland ingevolge het Gazprombank-arrest ten uitvoer kan worden gelegd, mits ook aan de overige drie voorwaarden in dat arrest is voldaan.

5. Conclusie

Het HvJ EU haalt in het SIL/Agora-arrest het door Brussel I-bis gepropageerde belang van rechtszekerheid en voorspelbaarheid aan, maar doet het tegenovergestelde. Partijen doen er daarom verstandig aan om asymmetrische forumkeuzes zorgvuldig te formuleren. Waar mogelijk wijzen partijen slechts rechters in lidstaten van de EU aan, of rechters in staten die partij zijn bij het Verdrag van Lugano, en doen zij dit bovendien voldoende specifiek.³⁵ Modellen voor legal opinions dienen te zijn (of worden) voorzien van kwalificaties die de onzekerheden per asymmetrie- en/of derdelandsscenario op een juiste wijze adresseren. Wij hebben daar voor een aantal scenario's een voorzet voor gedaan, maar vaak zal maatwerk geboden blijven.

31 Zie art. 45 lid 1 onder e Brussel I-bis. Het Verdrag van Lugano kent in art. 35 lid 3 Verdrag van Lugano een vergelijkbare regeling.

32 Art. 8 HFV. Dit zal anders worden indien de verdragsstaten door verklaringen in de zin van art. 22 HFV ook asymmetrische forumkeuzes onder het toepassingsbereik van dit verdrag brengen. Tot op heden hebben geen verdragsstaten zulke verklaringen afgelegd.

33 Verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen in burgerlijke of handelszaken, 's-Gravenhage, 2 juli 2019, Trb. 2024/42. Wij merken op dat sinds 1 juli 2025 ook het Verenigd Koninkrijk aan dit verdrag gebonden is. Ter gelegenheid van de ratificatie heeft het Verenigd Koninkrijk de inwerkingtreding van dit verdrag beperkt tot Engeland en Wales. Met een verklaring van 26 maart 2025 heeft het Verenigd Koninkrijk de toepasselijkheid van dit verdrag ook uitgebreid tot Schotland en Noord-Ierland.

34 HR 26 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2838, NJ 2015/478, m.nt. Th.M. de Boer.

35 Vgl. Hetterscheidt in JBPr 2025/33.